

Mitalakal

Itiya ho mitatooray to faki malingad talatokos mitalakal ko mama ako.
Saka fana'ay miteli to tilo cingra, ano pahanhan ko tamina a mifoting,
pararid cingra tayra i tokos a mitalakal. Ano ci tama' minokay cingra
nanitokos, caay kanca mitahidang to malinaay a komaen to tama' ningra, o
sowal no mama ako, aka ka 'idi to tama' no miso a pakaen to fiyafiyaw saan
cingra.

Ccay a romi'ad, mitahidang ko mama i takowanan, makahi kiso mitoor
takowanan talatokos miteli to tilo haw? saan cingra. Pakatengil kako, wata
ko lipahak no faloco' no mako. Pacerem mipalal takowanan ci mama,
maherek a maranam malingad to kami talatokos, tangasa i patelian to tilo,
pasifana' cimama takowanan to samaanen a miteli to tilo ta matalakal ko
a'adopen. Nengneng han ci wama, sanengneng nengneng saan to todong
naikoran saripa' no a'adopen a romakat, ta pasowal takowanan,
onini maripa'ay no fao a masalalan, o 'edo, o fohet, o ngarap, o koyo, sa
cingra a pasifana', ma'araw ningra ko faelohay ho a masapi'ay a lawilaw,
wa! o fafoy koni saan.

Misatapang to ci wama pateli to tilo ningra, saromaroma sa ko piteli
ningra to tilo, ira ko mamangay a waya, o sapitalakal to ngarap hoca o fohet
saan. Pateli aca to ta'akay a waya sapitalakal to fafoy saan. Pinaay ko
miteli'an ningra? caay ka sa'osi no mako, o 'deng ka roray no wa'ay ko
kafana'an no mako. Caay ka sowalen no mako mato mafana' cingra,
pasowal sa, maedeng to ko pateli'an no mita a tilo, misakahok kako to
sakalahok no mita saan. Mahelek malahok pasifana' cingra takowanan a
pateli to sapitalakal to tolok, tanamen ako a pateli to lalima a talakal,
maherek ta minokay to kami malikelon nani tokos.

Ira ko tolo a romi'ad ko pitatala no mako to pitahidang no mama,
tamalingad aca kami talatokos a milido. Tangsa kami, ira ko tama' ni mama
to ngarap ato fohet, o roma matalakal ko koyo, oya sapitalakal to fafoy caay
ka tefing no a'adopen, pasowal ci mama, o fafoy mafana'ay to sidet no
tamdaw, ano caho ka lasawal ko sanek no sidet no tamdaw, caay katalakal
saan. Liso'en no mako koya miteli'an no mako a tilo to sapitalakal to tolok,
awaay ko matalakalay.

放陷阱

小時候，我爸爸常跟隨他的舅舅到山上放陷阱，所以他很會放陷阱。當他出海回來，就常常上山打獵設陷阱。有帶獵物回來時，總會叫親友們到家吃，爸爸常說：「不要吝嗇你的獵物給鄰居吃。」

有天，爸爸讓我隨他山上去放陷阱。爸爸教我如何設陷才可能有獵物。爸爸看著獵物走過的痕跡，教我分辨老鼠、松鼠、果子狸、山狸…等足跡。爸爸看到新踩斷的姑婆芋，告訴我是山豬的足跡。

爸爸放了各式各樣的陷阱，細的鋼絲是獵果子狸或松鼠，粗的鋼絲是獵山豬。爸爸好像知道我腳酸好累，說著：「陷阱夠了，我們準備中餐。」午餐後，他教我如何設陷獵山雞，我嘗試著放了五個陷阱就下山回家。

三天後，我們上山去巡陷阱，到了設陷的地點，爸爸有獵到果子狸和松鼠，有的是山狸。那為了獵山豬的陷阱都沒有動靜，爸爸說：「山豬的鼻子靈敏，人的氣味沒有消逝是不可能中陷阱。」我也去看我設的陷阱並沒有山雞。

misaloma' a serangawan no 'Amis

Ma'oripay itini i Taiwan a Yin-cu-min, Masasiroma koni patireng to loma', Tinako o 'Amis a finacadan itira i dahetal a patireng to loma', o i ngata'ay a lotok a kilang ato 'a'ol fulo' fitunay 'eli' ato 'oway ko sapi saloma'; ono Manowan a finacadan itini i lotolotokan a patireng to loma', o masa sapaday a fokeloh ato kilang ato 'oway ko sapi saloma'; ono Fotod a finacadan itira i kasa 'apilis a mi korkor to paloma'an o fokeloh sapi taring malo patih, o kilang ko hecek o 'eli' ko sapi fadahong, ta: da mahapinang ko taneng no Yin-cu-min a mafana' mikitado to mata todongay sapi saloma' a kalomaan a losay.

O sefi, loma', pikacawan, pakolongan, cukep, demi' no 'Amis, saheto o kilang o 'a'ol o 'eli' ato 'oway ko sapi patireng, o na sapi simsim mi kilim ato mi pili', o taneng no to'as no 'Amis konini, o maan a kilang ko a lohecek? O maan a 'a'olan ko malo dayna? Maanen ko pifalod ta makedec tanektek? Ma 'emin mateli mana'ang i fongoh no mato'asay, onini saheto o papalifeten no mita a minanam a mifana', Aka tawalen no mita, mala sawadaw ko fenek no to'as a patireng to loma'.

O kapah o pakarongay no 'Amis pakayni i pisaloma' mifuting ato mitilo ko saka lafainayan, mifuting ato mitilo o sapa ka'en to paro no loma', fainayan a tamdaw mafana' misanga' to kalomaan a sakatayal, mafana' misacaki, mafana' misakanas, mafana' misatapila', kasaloma'an mafana' a mipalimaw misanga' to paliding, 'epip no wawa, o saka tayal no ina i demi' a kaliling, tepi, 'alapit, sakahir, todong no malakadafuay a misa 'icel patireng to parod. Misaloma', misa'ariri', misanga' topikacawan ato misasefi sahto no finawlan malacecay amipatireng, todongay o malacecayay ko 'orip sanay a serangawan, o polong fainayan a tamdaw nani pakarongay tangasa i mato'asay ma'emin a mikihatiya matayal, itini inipisakilang a pasifana' komato'asay to kapah maanen ko nipisimsim to kilang, maanen ko nipi'oway, Adihay ko limo'ot a papina'on to kapah to tayal, yo malepon ko tayal to no romi'adan.

Isa sifoan no lafi' pacecay heca a pakimad ko mato'asay amipa 'icel to kasaselal ato palimo'ot to rayray no tayal ano dafak, itini i limo'ot ato kimad no mato'asay malahad cicefad ko taneng no fainayan a tamdaw, mangalef mangalef koka aredet no kimad no kapah no finawlan.

阿美族蓋房子文化

原住民族建造房子各有不同，阿美族人蓋房子，多以木材、竹子、茅草、藤類搭建，大多蓋在平地上；布農族房子建在山上，會使用石板、木材、竹子藤類；達悟族人建在斜坡上，利用石頭砌牆及用木材搭蓋地下屋。

阿美族的 sefi、loma'、pikacawan、pakolongan、cukep、demi'以木材、竹子、茅草和藤類來搭蓋。建材取用，如：一般的住屋必定選上等的木材為柱、樑，用刺竹來做牆面的支柱，屋頂必用熟長的茅草搭蓋，用箭竹來編成房頂，藤皮則用來綑綁固定，這是部落男子的學習課題之一。

阿美族把建造房舍與捕魚、打獵當成男人的要務，捕魚與打獵是生產養家溫飽的方法，製作家具是必備的技能，尤其竹編、藤編、織網這些技能都要在自己被招贅前須具備的技能。

Misaloma'、misa'ariri'、misanga' topikacawan 是部落共同的勞務，也是共生文化的展現，所有的男人幾乎都要參與，從建屋當中可以學到如何選材、砍材、運材、怎樣蓋房子？也可以聽到老人的勉言藝術、敬老禮儀、工作分工、婦女烹調，不同場境的語言表達方式與語彙等。

Aday^ay no faloco'

Yo cecay a romi'ad, romakat kako i lalan paka'araw kako to cecay mato'asay to a fa'inayan pakasongtol to mato'asay to a ama, nika aya kako pakasongtol caay ka saan, palowadaw kona ama caay ka saan, laliw saan caayay to pisikor. Paka'araw kako itiya wata ko teli'i no faloco' ako, patado sa ci amaan a teli'i. O roma katoli'ian mangalef 'aloman ko mitiliday paka'araw to nika tolo' ni ama, tafesiw tafesiw saan awaay ko misikolay, roma ira ko talimaan sanay caay pinengneng nengneng, tongal sa ko foraw no faloco', malecad pakanengngay to tafalahan to lakaw i lalan, caay pisikosikol ko nika tadangca no faloco'.

Misatanatanam mihadidi a lomowad ci ama, nika mato'as to caayay to ka tanektek ko tatirengan nira, awa'ay to ko 'icel nira a tomireng. Ya kamatira nira itiya sedak sa a comikay ko cecay mitiliday a fa'inayan mipalowad ci amaan, padangen nira mitihtih ko sota' i kafer nira, "Caay ka maan kiso ama?" han nira a milicay, "Caay ka maan kako, aray kisoway" han ni ama a somowal, maherek cingra somowal to "aka ka ngodo" sanay, laliw sato cingra. "Tadafangcalay kina wawa" saan a somowal ci ama, tatoy toya cokor nira rakat sato.

Tadamahadoway ko faloco' no mako a paka'araw toninian a demak, o harateng sa no mako, so'elin to ira ko diheko tona edef no na hekal, o dadoedoen to koni mitiliday a fa'inayan, nika itini toni a hekal ira ho ko ka'acekan a pinangan, matoya pakasongtolay a mato'asay to a tamdaw ato ya romaroma a mitiliday a wawa. Kita o malatamdaway, kita to o finacadaan a tamdaw, palowaden no mita kona adayayay a faloco', maolahay mipadang a faloco', ano awa ko fangcalay pinangan no faloco', caayay to ko tamdawan kiso a malatamdaw. Nano to'as tangasa anini kita to ato roma a kanatal, papina to ko kinafalah sanay to 'orip no tatirengan a mipa'orip to masamaanay a tamdaw, onini koya tadafangcalay a ma'orip toni a hekal.

Ano mimimiming koni makeraay no mako a demak, tadamahadoway ko faloco' no mako, o dadoedoen no mako a minanam cingra. Ko nanay ma'orip kita itini tona hekal maemin kita patalahekal to salong a olah no faloco', haki tisowanan ano makera ko mimingay a demak a misatapang, haenen no mita ko demak, mafalic malasafangcal to konini a hekal.

憐憫的心

有次，我看見一位中年男子推倒老奶奶，但他沒有說道歉，也沒把老奶奶扶起就揚長而去。我有點氣憤，更氣的是，許多國小生也看到老奶奶摔倒，都與她擦肩而過，眼睛異常冷漠，裝沒看見，就像看路邊的垃圾桶一樣，冷漠無情。

老奶奶嘗試起來，可年老體衰，沒有力氣。就在這時有位男同學把老奶奶扶了起來，又幫她彈掉褲子上的塵土，對她說：「你沒事吧，奶奶？」「沒事！」奶奶說。「謝謝！」「不用謝！」說完他就走了。老奶奶說：「真是一個好孩子。」說完，就拿著拐杖走了。

我想：世界上還是有溫暖，他是一個模範，但世間還是有醜惡現象的，像那個中年男人，那些國小生。身為一個人，應該樂於助人，如果連做人的善的本性都沒有，那就不算是個人。古今中外，多少人因為救人捨棄了自己的生命，這正是人世間最美好的東西。

而今天發生在我身邊的一件小事更讓我感動，我應該向他學習。就請讓我們人人貢獻出一點自己的一點愛，從身邊的小事做起，那麼世界將會變成美好的人間。

'Pa'enonotamorak

Maraod to ko canglaan, ira ko cecay limecedan no niyaro', maro' kalaeno no sasingaran mitenooy, kafahalan sa ira ko cecay a 'ayam patefo, laplap han caay ka pilaliw. Sahapinang han a minengneng, cidoka ko cepi' noya 'ayam, sasini'ada sa koya limecedan a pakanengneng, paiyo tafo han nira to kiradom, sanga'en nira ko mimingay a hako malodipong, saromi'ami'ad han nira midipot pakaen to kakaenen, caka tenes, maadah to koya cepi' no 'ayam.

Nengneng han noya limecedan koya 'ayam caay to kamaan, palafac han nira, patonoen nira a somowal, "Safangcal han to minokay minengneng to ina, pina'on to to ikor, aka to padoka'en ko cepi'!" han nira. Mato mafana'ay a mitengil koya 'ayam to sowal noya limecedan, sata'ota'ong saan mato satango'or sanay a maefer a milaliw. Awaay maharateng saka tola a romi'ad, ira patiko minokay koya 'ayam, mingitid ko ngoyos to cecay pa'eno no tamorak, pafeli toya limecedan. Safahka sa koya limecedan, ala han nira paloma I sota'

Saharakat sa ko romi'ad, fahal sa marohem to koya tamorak, peco' han noya limecedan ko cecay a mipela', awa ko heciheci, nengneng han

matomes. Sakaliyalaw saan mato tadaekim ko pa'eno nona tamorak, pecihen nira ko cecay matiya to, tangsol to o cipidaay to no niyaro' koya limecedan.

Harakat malosiyang koni a lihaf, ira ko cecay mala'etoay matoka ma'ina to kacipida noya limecedan, misafaloco' mirepet to cecay a 'ayam, patado han nira mipitek ko wa'ay noya 'ayam, paiyo tafo pa'orip han nira to pina:ay to a folad caay kaadah, ikor to palafac sowal han nira, "Kalamkamen mingitid to pa'eno no tamorak sapaloma ako" han nira, mato mafana'ay mitengil koya 'ayam, caka pina a romi'ad ira to mingitid to pa'eno no tamorak, paloma han to nira i sota'. Maherek to paloma koya fafahiyan, malakanimoci to kako saan pakido sato micaliw milaom to pida, awa to ko pinang misa'osi to tadah nira, caho ketenes, marohem to ko tamorak nira, sa kalamkam sa a mipela', nengneng han nira, awaawa aca koya malecaday o tadaekim a pa'eno no tamorak, nika sadak saan ko cecay fongoh no mato'asay, sowal sa, "O ma'anofay a tamdaw, o pakafana' tisowanan konini, o caay to pakaala to matiyaay o tadaekim a pa'eno no tamorak, adihay ho ko tadah papatikoen no miso!" han nira a somowal.

南瓜籽

有位姑娘在織布。忽然有隻小鳥落在窗檯上，趕也趕不走，仔細一看，小鳥的腿受傷。小姑娘用紗布把腿包紮起來，又用小盒子做窩給小鳥，每天餵食，細心呵護。

沒多久，小姑娘放走小鳥，還囑咐牠：「好好回去看媽媽，小心別再把腿跌傷！」小鳥點了頭，依依不捨飛走。過幾天，小鳥叨著一粒南瓜籽，小姑娘把它種進土裡。

南瓜成熟後，剖開一個竟是滿滿的金瓜籽，再剖開一個也是一樣，姑娘成了最有錢的人。

有位壞女人，非常羨慕又嫉妒，她抓隻小鳥，故意把鳥的腿打斷，再隨便包紮就扔進破籃子養傷，隨便養傷後，把小鳥趕出籃子，對小鳥說：「快去叨個能種出金瓜籽的種子來！」小鳥搖搖晃晃地飛走，叨回一個南瓜籽給壞女人，讓她種進土裡。

壞女人覺得自己快發財，到處借錢、亂花，欠了數不清的債。南瓜成熟了，急忙剖開來看，裡面沒有金瓜籽，卻跳出一個小老頭。那老頭說：「貪心的人！這是給你的教訓，你得不到金瓜籽，還會有許多債等著妳去還！」如此說。